

गायत्री
हृदयकी पुस्तक॥

21/6

Gayatri Chhand & haclay -
mantrasya.

गा. क्र. ॥

॥१॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ अस्य श्रीगायत्री छंदः द्रव्यमंत्रस्य प्रह्ला
दभगवान् ऋषिः अग्निर्देवता आंबीजं फंशक्तिं उं कालकं ममगा
यत्री प्रसादसिद्धये जपे विनियोगः ॥ ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धियो नो ज्ञानं प्रपद्यते ॥
ॐ नमः ॥ व
रेण्यं तज्जनाभ्यां नमः ॥ भर्गो देवस्य मध्यमाभ्यां नमः ॥ धामहि अनामिका
भ्यां नमः ॥ धियो योनः कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ प्रचोदयात् करतलक
रपृष्ठाभ्यां नमः ॥ एवं हृदयादिभ्यासः ॥ तत्सवितुः ब्रह्मात्मने हृदया

यनमः॥ वरेण्यं विष्वात्मेक्षिरसे स्वाहा॥ भर्गो देवस्य रुद्रात्मनेक्षिरवायै
वौषट्॥ धामहि सत्पात्मनेकवचाय हुं॥ धियो यो नः प्रज्ञाप्तात्मनेनेत्रत्रया
यवौषट्॥ प्रचोदयात्सर्वात्मने अस्त्राय फट्॥ भूर्भुवः स्वरोमिति
दिग्बन्धः॥ अचलमचलवर्गां वर्णाहानंतुरूपं निखिलनिगमगुह्यं गुह्यं
कंतुसूक्ष्मं॥ अपरममलतत्वं देवि पश्य तयै मां हृदयकमलमध्ये
जीवमुक्ता भवंतु॥ हरिः॥ नमस्कृत्य भगवान्पाशवल्कलस्वर्यं नः॥

॥ ग. रु. ॥

॥ २ ॥

परिपृच्छतितं ब्रह्म ब्रह्म न गायत्र्या उतपतिं श्रोतुमिच्छामि ब्रह्मज्ञानो
त्यतिप्रकृतिं परिपृच्छामि ॥ ब्रह्मोवाच ॥ प्रणवेनात्मद्रुत्या प्रवर्तते ॥ तम
स्तु परं ज्योतिः पुरुषविष्णुरिति स्वयंगुत्या मप्यंते ॥ मप्यमानास्फे
नो भवति ॥ स्फेनाद्बुद्बुदं भवति ॥ बुद्बुदात् अंडं भवति ॥ अंडादात्मा भव
ति ॥ आत्मानादाकाशं भवति ॥ आकाशाद्वायुर्भवति ॥ वायोऽग्निर्भ
वति ॥ अग्निरेतरो भवति ॥ ईकारो व्या इति भवति ॥ व्या इत्याचत्वारे

॥ २ ॥

वेदासांगोर्षागनिषधस्येतिहासः॥सर्वत्रगायत्र्यासावित्रीभवति॥सावि
त्र्यासरस्वत्याभवति॥सरस्वत्यावेदाभवति॥वेदेभ्योब्रह्माभवति॥ब्रह्म
णोलोकाभवति॥तस्माद्ब्रह्मलोकप्रवर्तते॥यथाअग्निर्देवानां॥ब्राह्मणोम
नुष्याणां॥मेरुःशिवरिणां॥गंगानदीनां॥वसंतरुतूनां॥ब्रह्माप्रजाप
तीनां॥मेवमग्नौधुरव्यागायत्रीकुंदोभवति॥किंवैरुः॥किंवैभुवः॥किं
स्वः॥किंमहः॥किंजनः॥किंतपः॥किंसत्यं॥किंतत॥किंसवितुः॥किंवरे

॥ ग. ५ ॥

॥ ३ ॥

एयं किं भर्गः किं देवस्य किं धीमहि किं धियः किं योनः किं प्रचोदयात्
भूरिति भुवर्लोकः भुव इति अंतरिक्षलोकः स्व इति स्वर्गलोकः मह इ
ति महर्लोकः जन इति जनलोकः तप इति तपलोकः सत्यमिति
सत्यलोकः भूर्भुव रिति त्रैलोक्यं ततसो इति तेजो असौ अग्निदेवता
सवितुरिति आदित्यावरेण्यं अन्वसा प्रजापतिः भर्ग इत्यापो वै भर्गः
इति एतावान् तं सर्वदेवता देवस्य इति इन्द्रो वै देवता इन्द्रस्यासर्वपु

॥ ३ ॥

रुषोनामविष्णुः धीमहि इत्याधात्मं॥ किं ध्यात्मं॥ तत्परमं पदं॥ तन्महे
श्वरो धीयो योनः इति पृथिव्ये प्रचोदया इति कामः इमान् लोकान् प्राच्या
प्राच्या वयंतो॥ यानि नृशंसो तानि नृशंसयः तस्य तत्परमो धर्मः॥ इत्ये
षागा यत्री॥ किं गोत्रं कस्याक्षराणि॥ किं तस्य पदा॥ किं नाम॥ किं कुक्षिः
किं संख्या शीर्षं सां क्षायन गोत्रं॥ चतुर्विंशत्यक्षराणि त्रिपदा॥ षड्कु
क्षिः पंचशीर्षं॥ कस्य स्त्रिपदा भवन्ति कस्या कुक्षिः॥ कानि तानि शीर्षाणि

॥ गा. रु. ॥

॥ ४१ ॥

॥ रू. वेदः प्रथमपादो नवति ॥ यजुर्वेदद्वितीयपादो नवति ॥ सामवेदत्रितीयपादो नवति ॥ पूर्वदिक् प्रथमाक्तुर्नवति ॥ दक्षिणाद्वितीयं ॥ पश्चिमात्रितीयं ॥ उत्तराचतुर्थं ॥ ऊर्ध्वपंचमं ॥ अधः षष्ठं ॥ व्याकर्णस्य प्रथमोऽंशो नवति ॥ शिष्याद्वितीयं ॥ कल्पसूत्राद्यं ॥ निरुक्तं चतुर्थं ॥ ज्योतिषं पंचमं ॥ मागमं ॥ किंलक्षणां ॥ किंचेषितं ॥ किंसुदाकृतं ॥ लक्षणां मांसाः ॥ अथर्वणवेदचेष्टितं ॥ उंदोविधिरित्युदाकृतं ॥ कोवर्णः कः स्वरः स्वेतो

॥ ४१ ॥

वर्णाः षट्स्वराणि ॥ इमान्यक्षरवेदाभिभवन्ति ॥ पूर्वाभवति गायत्री ॥
मध्याह्ने भवति सावित्री ॥ पश्चिमासरस्वती ॥ प्रातः संध्याधानं ॥ रक्तप
द्मासनस्थं रक्तांबरधरं ॥ रक्तवर्णं रक्तमाल्यं रक्तगंधानुलेपनं ॥
चतुर्भुजं चतुर्भुजं द्विनेत्रं दंडाक्षमालं कर्मडलं रक्तं अंबरधरं स
र्वभरणभूषितां गायत्री कौमारी ब्राह्मी हंसवाहिनीं रुग्वेदसहि
तां बृहद्देवत्यां त्रिपदा गायत्री षड्भुजं पंचशीर्षं अग्निमुखं

॥ गा. रु. ॥

॥ ५ ॥

रुद्रशिखां विष्णुहृदयां ॥ ब्रह्मकवचं सारख्यायनगोत्रं रक्तवर्णी कर्मज्ञा
ने विनियोगः ॥ इत्येषा गायत्री ॥ ॥ मध्याह्निका संध्या ध्यानं ॥ श्वेतपद्मा
सनस्कं ॥ श्वेतांबरधरं श्वेतवर्णी श्वेतमाल्यां श्वेतगंधानुलेपनां चतुर्मुखीं
चतुर्भुजां ॥ त्रिनेत्रां त्रिशूलाक्षमालांकमंडलुं ॥ सुकसुवक्षसिणीं ॥
सर्वाभरणभूषितां ॥ सावित्री यौवनावस्थावतिनी ॥ यजुर्वेदसहि
तां रुद्रदेवत्यां त्रिपदा सावित्री ॥ षट्कुक्षिः पंचशार्ङ्गं अग्निमुखं रु

॥ ५ ॥

इति शिखां विष्णुद्रुह्यां । ब्रह्म कवचां । सौख्याय न गोत्रां । श्वेतवर्णां क
र्मज्ञाने विनियोगः । इत्येषा सा वित्री । सायं संध्या ध्याने । कृष्णपद्मा
सनस्थां कृष्णां वरधरां कृष्णवर्णां कृष्णमाल्यां कृष्णगंधानुलेपनां ।
चतुर्मुखीं चतुर्भुजां द्विनेत्रां च काक्षमालां कमंडलुशिखाधारिणीं
सर्वाभरणभूषितां । सरस्वतीं वृद्धां गरुडवाहिनीं सामवेदसहितां ।
विष्णुदैवत्यां त्रिपदां सरस्वतीं षट्कुक्षिः पंचशीर्षा अग्निमुखी रु

गा. रुद्रय. ॥

॥६॥

प्रशिरवां विष्णु कृदयां ब्रह्म कवचां सांख्यायन गोत्रां कृष्णवर्णां कर्म
ज्ञाने विनियोगः ॥ इत्येषा सरस्वती ॥ प्रणवे नित्य युक्त स्पष्टा क्रता सु
चं सुप्त सुसर्वेषां मेव पानां संसंहारे समुपासितं ॥ दशशत सहस्रम
भ्रागायत्री पावनं महत् ॥ याज्ञवल्की भरद्वाजौ जमदग्निः स्तपो
निधिः गौतमो मुद्गलश्चैष्टौ वेदव्यासश्च लोमशाः ॥ अगस्त्यः कौशि
का वसिष्ठौ पौलस्त्यौ मेनकस्तथा ॥ उक्ता त्युक्ता तथा मध्या प्रतिष्ठान्या

॥६॥

सपूर्विका ॥ गायत्र्युस्मिगनुष्टुप्चरुहता पंक्तिरेवच ॥ त्रिष्टुप्चज
गतीचैव तथा भान्तिका तथा ॥ साविधो वित्पहृष्टी तथा स्मृता धृतिः
प्रकृतिः श्वैव विकृतिः संकृतिस्तथा ॥ भिकृतिद्रुतक्रतिस्तथा इत्येषा
छंदो देवी गायत्री इत्येते छंदोऽसि प्रथमस्मिषां ॥ प्रातर्भूरिति छंदो नुव
इति छंदो स्वरिति छंदो देवी गायत्री इत्येते छंदोऽसि ॥ प्रथममाग्नेयं द्वि
तीयं प्राजापत्यं तृतीयं सोम्यं चतुर्थं माश्वानं पंचमं मारुतं षष्ठं वा

॥ ग. रु. ॥
॥ ७ ॥

हस्यत्वं सप्तमं पितृदैवत्वं अष्टमं भार्गवदैवत्वं नवमं मार्जवं दशमं
सावित्रियं एकादशं रौद्रं द्वादशं पौष्मं त्रयोदशं मैत्रं चतुर्दशं वा
यव्यं ॥ पंचदशं वामदेवं ॥ षोडशं मैत्रावरुणं ॥ सप्तदशं भ्रातृव्यं ॥
अष्टादशं वैश्वदेवं ॥ एकोनविंशतिकं वैष्णवं विंशतिकं वासवं ॥
त्वष्टादश एकविंशतिकं याम्यं द्वाविंशतिकं कौबेरं त्रयोविंशति
कं माश्विनं चतुर्विंशतिकं ब्राह्मं द्यौमदिः ससंधाता ब्रह्मा विष्णुः

॥ ७ ॥

लाटे। रुद्र भ्रवो मेषः चक्षुषौ चंद्रादित्यौ करणयोः शुक्र बृहस्पतौ ना
शिकौ। वायुदैवतौ दंतौ षौ उभयसंधौ। मुखान्निजिष्ठा। सरस्वताग्र
वानुसंख्यायन बृहस्पतिकर्णयोः। वशर्वाज्ञौ मरुतौ। द्रुदय प्रा
ज्यं आकाशमुदरं। नाभिरंतरिक्षं। कटिरिंद्रियाणि। पावनं प्राज्ञाप
त्यं। केवल्यमालयः मरु विश्वे देवाः जानुन्यां पादौ शिकौ। जंघो
रियं मुषरी पितरः पादौ पृथिवी। वनस्पतौ अंगुल्यौ रोमाणि। नषा

॥ गङ्गा ॥

॥ ८ ॥

निमुहुतीस्तिविगृहा ॥ केतुमासाकृतवः संध्याकालत्रयो ॥ माछादसं
वत्सरं ॥ निमिषं अहोरात्रिमादित्यं चंद्रमासहस्रपरमं देवीशतम
धादियापरात् ॥ सहस्रनेत्रां देव्यां गायत्रीं शरणमहं प्रपद्ये ॥ तस्मै वि
तुर्वरदाय नमः ॥ प्रातः ध्याने रात्रं कृतः पापनाशयति ॥ मध्याने दि
वसं कृतं पापं नाशयति ॥ प्रातः ध्यानं सायं ध्याने पापो हः पापो भव
ति ॥ यद्दृष्टं गायत्रीं दृष्ट्यं ब्राह्मणानां पठेत् ॥ चत्वारो वेदास्पाधातो

॥ ८ ॥